

Observator de politici publice

Politici responsabile pentru dezvoltare durabilă

Observatorul de politici publice cuprinde analiza unor proiecte de acte normative de sensibilitate sporită din agendele Executivului și Legislativului din Republica Moldova, precum și a unor informații publice, pentru a identifica aspectele care ar putea afecta interesul public și pentru a îmbunătăți politicile publice.

Documentul a fost realizat în cadrul proiectului "Mobilizarea societății civile pentru monitorizarea și sesizarea asupra integrității instituțiilor statului și activităților anticorupție în Moldova" implementat de Transparency International – Moldova cu suportul Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Proiectul Planului de acțiuni pentru guvernare deschisă 2023-2025: aspecte care pot fi îmbunătățite

Actualmente, în proces de consultare publică, se află proiectul Dispoziției Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru guvernare deschisă 2023-2025.

Apreciind eforturile depuse în vederea elaborării acestuia, nuanțăm, în cele ce urmează, câteva aspecte, reconsiderarea cărora ar spori calitatea proiectului.

1) Tipul, structura și conținutul documentului de politici publice

Tipul, structura și conținutul documentelor de politici publice sunt definite prin Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020.

În corespundere cu punctele 5, 7, 9-11 din Regulament, documentele de politici publice sunt de două tipuri – strategia și programul.

Strategia este un document de politici publice care definește și planifică politica publică a Guvernului pe termen lung (6-10) în unul sau câteva domenii de activitate a Guvernului.

Programul este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), care derivă din strategie și, respectiv, contribuie la implementarea acesteia prin detalierea și concretizarea acțiunilor ce urmează a fi realizate într-un domeniu sau subdomeniu de activitate.

Programul se constituie din partea descriptivă și planul de acțiuni.

Planul de acțiuni, ca parte componentă a programului, urmează să aibă următoarea structură:

- obiective specifice (preluate din partea descriptivă a programului);
- acțiuni (măsurile concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice);
- indicatori de monitorizare (indicatorii pentru fiecare acțiune planificată, cu valorile de referință (actuale/curente) și țintite (planificate));
- costuri de implementare (costurile necesare pentru implementarea fiecărei acțiuni și sursa de finanțare);
- termen de realizare (perioada de realizare a fiecărei acțiuni, inclusiv termenul-limită);
- instituție responsabilă (autoritatea/instituția publică responsabilă de realizarea acțiunilor planificate).

De altfel, în temeiul pct. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, Cancelaria de Stat urma să asigure:

- implementarea, coordonarea și monitorizarea implementării hotărârii;
- aplicarea și respectarea procedurilor stabilite prin hotărâre de către ministerele și alte autorități administrative centrale de specialitate;
- elaborarea și ajustarea cadrului normativ și metodologic necesar.

Iar, în virtutea pct. 4 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, documentele de politici publice în vigoare, care nu se conformează prevederilor hotărârii citate, au fost executabile până la finalizarea termenului prevăzut de implementare, dar nu mai mult de 2 ani de la intrarea în vigoare a hotărârii menționate.

Nu poate fi reținut argumentul invocat precum că formatul propus asigură respectarea valorilor Parteneriatului pentru Guvernare Deschisă statuate prin Declarația de Guvernare Deschisă și păstrarea coerenței în implementarea angajamentelor asumate, în special - evaluarea indicatorilor de rezultat. Or, conformarea la rigorile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 nu impune renunțarea de la planul de acțiuni, ci asigurarea că planul de acțiuni este parte componentă a unui program, care derivă dintr-o strategie.

2) **Actul de aprobare**

Nici din perspectiva exigențelor de legiferare, formatul propus – aprobarea planului de acțiuni prin dispoziție a Guvernului – nu este potrivit.

În conformitate cu art. 39 din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, dispozițiile Guvernului se emit de către Prim-ministru pentru organizarea activității interne a Guvernului.

Scopul proiectului și anvergura acțiunilor, dar și autoritățile vizate depășesc limitele unei activități interne a Guvernului.

3) **Temeiul legal**

În clauza de adoptare se face referință la art. 7 lit. k) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, temei irelevant speței.

Prevederile citate împuternicește Guvernul să creeze grupuri de lucru, comisii și comitete interministeriale, să desemneze membrii acestora și să aprobe regulamentele de activitate ale acestora.

4) **Luarea în considerare a rezultatelor evaluării planurilor anterioare de acțiuni**

Elaborarea unui document de politici publice trebuie să fie precedată de evaluarea documentului de politici publice anterior.

În sensul pct. 57 din Regulamentul citat, evaluarea (inclusiv - după expirarea termenului de implementare a documentului de politici publice (evaluarea finală)) se realizează în scopul unei imagini obiective în conformitate cu următoarele criterii:

- relevanța documentului de politici publice și a măsurilor incluse pentru țară;
- gradul de realizare a obiectivelor (efectivitatea);
- modul de utilizare a mijloacelor bugetare alocate (eficiența);
- capacitatea de a produce efecte de durată (durabilitatea);
- impactul documentului de politici publice, estimat în cadrul evaluării finale.

Rezultatele evaluării trebuie să fie utilizate la revizuirea documentelor de politici publice și documentelor de planificare în proces de implementare și la planificarea următoarelor intervenții de politici publice.

Implementarea planurilor de acțiuni pentru o guvernare deschisă, de fiecare dată, a fost urmată de autoevaluarea nivelului de implementare a acestora, însă rezultatele acestora nu totdeauna au fost luate în considerare la planificarea următoarelor planuri.

Astfel, nu este clar raționamentul pentru care au fost abandonate mai multe acțiuni prevăzute în planurile anterioare și care au rămas neimplementate.

Cu titlu de exemplu poate servi una din acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni pentru o guvernare deschisă pe anii 2012-2013, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 195/2012 - Lansarea portalului on-line www.petitii.gov.md.

Se preconiza elaborarea și lansarea portalului www.petitii.gov.md, în cadrul căruia urma să fie posibilă remiterea petițiilor în format electronic către autoritățile publice, cu posibilitatea ca petiționarii să poată vizualiza itinerarul petiției, funcționarul public responsabil de examinarea petiției etc.

Acțiunea ar putea fi preluată pentru anii 2023-2025 și ar putea fi complementată cu:

- instruirea funcționarilor publici cu privire la portal;
- promovarea avantajelor petiționării electronice între cetățeni;
- elaborarea și diseminarea unor ghiduri pentru cetățeni care i-ar ghida în utilizarea portalului, dar și în procesul de petiționare;
- asigurarea publicării pe paginile web ale autorităților publice a rapoartelor anuale privind examinarea petițiilor și primirea persoanelor în audiență.

Evident, în acest context, ar fi utilă revenirea la o altă acțiune – Evaluarea cadrului normativ, instituțional și tehnic în scopul implementării sistemului de petiționare online.

Acțiunea se regăsea în Planul de acțiuni pe anul 2014 pentru implementarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1096/2013.

Ar fi oportună și reluarea unei din acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni pentru o guvernare deschisă pentru anii 2016-2018, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1432/2016 – Asigurarea transparenței asupra datelor privind performanța autorităților

publice, eficientizarea procesului de monitorizare și responsabilizare în sectorul public.

În acest sens, ar fi importantă nu numai elaborarea unor fișe de pontaj, dar și publicarea acestora pe paginile web ale entităților vizate.

Mai mult, un imperativ ar fi dezvoltarea unor fișe de pontaj pentru autoritățile anticorupție – Autoritatea Națională de Integritate și Centrul Național Anticorupție.

Dezvoltarea fișelor de pontaj ar trebui să fie precedată de dezvoltarea unui set de indicatori de performanță instituțională, care ar trebui să fie specifici, măsurabili, realizabili, relevanți și determinați în timp.

5) **Angajamentul anticorupție și integritate**

Angajamentul anticorupție și integritate ar putea fi consolidat prin programarea unor acțiuni specifice, cum ar fi:

- publicarea pe paginile web ale entităților publice a informațiilor privind normele și procedurile de etică și meritocrație aplicabile, inclusiv componența nominală a comisiilor de concurs și a comisiilor de disciplină;
- elaborarea și publicarea pe paginile web ale entităților publice a unor instrucțiuni clare, destinate publicului, privind procedurile de angajare a răspunderii disciplinare a agenților publici (în special – modul de sesizare a comisiilor de disciplină);
- elaborarea și publicarea pe paginile web ale entităților publice a unor ghiduri privind avertizările de integritate.

Pomind de la problemele în domeniul transparenței activității întreprinderilor administrate de stat, Planul de acțiuni ar putea fi completat cu acțiuni ce țin de sporirea transparenței acestora, subacțiuni servind:

- prevenirea secretizării abuzive a informațiilor despre activitatea întreprinderilor, inclusiv prin informarea/instruirea conducătorilor și a reprezentanților fondatorilor la tema accesului la informații și dezvăluirii informațiilor;
- transparentizarea rezultatelor activității Consiliilor de administrație a întreprinderilor, inclusiv prin publicarea dării de seamă privind exercitarea funcțiilor, eventual pe pagina web a întreprinderii;
- dezvoltarea paginilor web ale întreprinderilor, cu includerea unei rubrici vizibile *Dezvăluirea informației*, care ar cuprinde, cel puțin: statutul, regulamentele interne, raportul anual (complet), raportul de audit în varianta integrală, achizițiile planificate și realizate. În cazul întreprinderilor

care nu dispun de pagină web, informațiile pot fi plasate pe paginile web ale fondatorilor;

- plasarea de către fondatori, pe paginile lor web, a informațiilor obligatorii referitoare la activitatea întreprinderilor administrate;
- crearea, eventual cu suportul donatorilor, a unui mecanism de colectare și arhivare a datelor despre activitatea întreprinderilor.

Având în vedere problemele identificate de către Curtea de Conturi în dezvoltarea și utilizarea unor sisteme informaționale automatizate de stat, ar fi necesară asigurarea accesului la datele din Registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat, inclusiv:

- denumirea sistemului și descrierea succintă a acestuia;
- entitatea care l-a elaborat și utilizatorii;
- anul dezvoltării/transmiterii spre utilizare;
- costurile suportate la dezvoltare.

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MOLDOVA**

Tel. (373-22) 203484,
203485

Str. „31-August 1989”, nr.98,
of. 205, Chișinău, MD-2004,
Republica Moldova

E-mail:
office@transparency.md
www.transparency.md